

Μολονότι ήταν φυλακισμένος, εξελέγη βουλευτής με 30.942 ψήφους! Καταρρακώθηκε έτσι, πλήρως, ο ισχυρισμός της κυβέρνησης Θάτσερ ότι οι απεργοί πείνας ήταν «περιθωριακοί» που «κανένα δεν εκπροσωπούσαν».

του **Διονύση Ελευθεράτου**

Χαράματα Τρίτης, 5 Μαΐου 1981, ένα δραματικό ηχητικό κράμα ξυπνά τους κατοίκους των καθολικών συνοικιών του Μπέλφαστ. Θρήνοι γυναικών, φωνές οργής αντρών, ρυθμικά κτυπήματα μεταλλικών σκουπιδοτενεκέδων. Η είδηση

διαδίδεται τάχιστα: Πέθανε - ώρα 1.17- ο ηλικίας 27 ετών κοσμαγάπητος βουλευτής του IRA Ρόμπερτ (Μπόμπι) Σαντς, μετά από 66 ημέρες απεργίας πείνας στις φυλακές Μείζ, κοντά στο Μπέλφαστ.

Ο «γελαστός Μπόμπι» είναι ο πρώτος από τους ιρλανδούς απεργούς πείνας του '81 που ξεψυχά. Πρώτος αυτός είχε αρχίσει, άλλωστε, απεργία πείνας στο διαβόητο μπλοκ «Η» των φυλακών Μείζ που ονομάστηκε έτσι λόγω του σχήματός του. Από τις 12 Αυγούστου έως τον Μάιο, εννέα ακόμη απεργοί «λιώνουν». Φράνσις Χιούζ, Πάτσι Ο' Χάρα, Ρέιμοντ Μακ Κρις, Τζόζεφ Μακ Ντόνελ, Μάρτιν Χάρσον, Κέβιν Λιντς, Κίραν Ντόχερτι, Τόμας Μακ Άλγουι, Μάικλ Ντέβιν. Ο μικρότερος (ο Άλγουι) ήταν ηλικίας 23 ετών, ο μεγαλύτερος (ο Ντέβιν) είχε μόλις φθάσει τα τριάντα.

Στις 3 Οκτωβρίου 1981, οι έξι τελευταίοι απεργοί πείνας θα διακόψουν αυτήν τη μορφή διαμαρτυρίας - διεκδίκησης, πιεσμένοι από μια προειδοποίηση των οικείων τους: Ότι θα ζητούσαν την υποχρεωτική σίτισή τους, εάν έπεφταν σε κώμα. Κεντρικό αντικείμενο διεκδίκησης των απεργών πείνας ήταν να τους αναγνωριστεί πάλι η ιδιότητα των πολιτικών κρατούμενων. Λέμε «πάλι», διότι την 1η Μαρτίου του 1976 το Λονδίνο κατάργησε το «στάτους» του πολιτικού κρατούμενου για όσους Βορειοϊρλανδούς θα καταδικάζονταν από τότε και στο εξής. Πέντε ήταν τα συγκεκριμένα αιτήματα των βορειοϊρλανδών απεργών πείνας. Το δικαίωμα να φορούν τα δικά τους ρούχα, η απαλλαγή τους από καταναγκαστικές εργασίες, η απρόσκοπτη επικοινωνία ανάμεσα στους φυλακισμένους, το δικαίωμα να δέχονται επισκέψεις, δέματα και γράμματα από μια φορά την εβδομάδα, το «ελεύθερο» να διοργανώνουν ψυχαγωγικά και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Από την όλη «γκάμα» των αιτημάτων, τεράστια συμβολική σημασία είχε προσλάβει αυτό που αφορούσε στην ένδυση. Ήταν άλλωστε αίτημα με σχεδόν πενταετή ιστορία, στο μπλοκ Η: «Εάν θέλουν να φορέσω τη στολή του κατάδικου πρέπει να μου την καρφώσουν στην πλάτη», είχε πει τον Σεπτέμβριο του 1976 ο μαχητής του IRA, Κίραν Νάτζεντ. Αποφάσισε να φορέσει μια κουβέρτα, «εγκαινιάζοντας» έτσι τον «θεσμό» των «μπλάνκετ μεν» (των «κουβερτάνθρωπων»), οι οποίοι επέλεγαν να «ντυθούν» έτσι διακηρύσσοντας την κατηγορηματική τους άρνηση να δεχθούν την ειδική στολή του κατάδικου.

Ο Μπόμπι Σαντς άρχισε την απεργία πείνας την 1η Μαρτίου του 1981, ημέρα σημαδιακή: Ήταν η πέμπτη επέτειος της άρσης του «καθεστώτος» πολιτικού κρατούμενου για τους Βορειοϊρλανδούς.

«Όπλα και βόμβες δεν κερδίζουν τον πόλεμο»

Κακό μαντάτο λαμβάνουν οι επιτελείς της κυβέρνησης Θάτσερ, στις 9 Απριλίου 1981, ημέρα διεξαγωγής επαναληπτικών εκλογών για τη θέση που άφησε κενή στην Βουλή των Κοινοτήτων ο θάνατος του

ανεξάρτητου Βορειοϊρλανδού βουλευτή Φ. Μακουάιρ – από καρδιακή προσβολή. Για την ακρίβεια, η δυσάρεστη είδηση υποδιαιρείται σε μία κακή και μία... αβάσταχτη. Η κακή: Στις εκλογές απέτυχε προσωπικά ο Χάρι Γουέστ, αρχηγός των Ενωτικών (οπαδών της βρετανικής κυριαρχίας στη Β. Ιρλανδία) του Όλστερ. Η χειρότερη είδηση: Την έδρα κέρδισε, υποστηριζόμενος από όλους τους ριζοσπάστες Ρεπουμπλικάνους και τιμώμενος από 30.942 ανθρώπους ο Μπόμπι Σανς! Κι ας βρισκόταν σε απεργία πείνας από την 1η του προηγούμενου μήνα...

Καταρρακώθηκε έτσι, πλήρως, ο ισχυρισμός της βρετανικής κυβέρνησης, ότι ο «γελαστός Μπόμπι» και οι άλλοι απεργοί πείνας ήταν «περιθωριακοί» που «κανένα δεν εκπροσωπούσαν». Ποιος ακριβώς ήταν όμως ο Μπόμπι;

Ανήσυχο πνεύμα, κοσμαγάπητος στην κοινωνία του Μπέλφαστ ως ποδοσφαιριστής, μουσικός και εξαίρετος δάσκαλος της ιρλανδικής γλώσσας, εργαζόταν ως (μαθητευόμενος) τεχνίτης αμαξωμάτων. Έχασε όμως τη δουλειά του στα 18 του χρόνια, όταν οι «Ενωτικοί» εκδίωξαν την οικογένειά του από το σπίτι της, στο Ράθκουλ του Βόρειου Μπέλφαστ. Τότε ακριβώς, το 1972, ο Μπόμπι προσχώρησε στον IRA και άρχισε να αναπτύσσει πολιτική δράση. Ένα μήνα αργότερα συνελήφθη, επειδή βρέθηκε όπλο σε σπίτι, στο οποίο ο ίδιος ήταν παρών. Καταδικάστηκε σε τριετή φυλάκιση, στο Λονγκ Κεσ. Όταν αποφυλακίστηκε (1976) έκανε οικογένεια, απέκτησε παιδί και συνέχισε την πολιτική δραστηριότητα.

Το δεύτερο χτύπημα κατέφθασε όταν η βρετανική αστυνομία ανακάλυψε όπλο σε αυτοκίνητο, στο οποίο επέβαινε ο ίδιος και άλλα τρία άτομα. Επί έξι ημέρες βασανίστηκε για να «ομολογήσει» όσα ήθελαν να του χρεώσουν οι ανακριτές. Δεν κάμφθηκε. Τι και αν η οπλοφορία για τα στελέχη του IRA ήταν σχεδόν προϋπόθεση επιβίωσης στη Β. Ιρλανδία της εποχής εκείνης; Η... αιωνίως διασταλτική ερμηνεία της έννοιας «τρομοκρατής» υπαγόρευσε την ποινή: Για από κοινού οπλοκατοχή, φυλάκιση 14 ετών!

Η ειρωνεία είναι ότι ο Μπόμπι, αρθρογραφώντας σε τοπική εφημερίδα, εξέφραζε απόψεις, όπως: «Όπλα και βόμβες δεν κερδίζουν τον πόλεμο. Μπορούν να σκοτώσουν, αλλά όχι να δείξουν το δρόμο, ούτε να υποχρεώσουν τον άκαμπτο να λυγίσει».

Το 1981, στα δώδεκα χρόνια που παρήλθαν από τα αιματηρά γεγονότα του '69, είχε εξαπλασιαστεί ο αριθμός των βορειοϊρλανδών Ρεπουμπλικάνων οι οποίοι κρατούνταν στις φυλακές Άρμαχ και Μείζ. Αριθμούσαν πλέον 3.000. Οι περισσότεροι είχαν καταδικαστεί από ειδικά δικαστήρια, χωρίς ενόρκους. Εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας βεβαίωναν ότι οι καταδικές κατά κανόνα βασίζονταν σε ομολογίες που είχαν αποσπαστεί με βασανιστήρια (πολλοί ασφαλώς θα θυμηθούν την ιστορία των Τεσσάρων του Γκίλφορντ, που έγινε γνωστή χάρη στην κινηματογραφική ταινία Στο Όνομα του Πατρός). Στην πλειονότητά τους βρέθηκαν στο κελί επειδή υπεράσπισαν τις γειτονιές τους από επιθέσεις των «Ενωτικών» ή αντέταξαν πέτρες στα οχήματα του βρετανικού στρατού.

Από τη χαραυγή της δεκαετίας του '80 η κατάσταση στις φυλακές και ειδικά στο «μπλοκ Η» τέθηκε στο επίκεντρο της προσοχής αριστερών βορειοϊρλανδικών οργανώσεων, κοινωνικών και πολιτικών. Η απεργία πείνας, όμως, είναι ένα άλμα που βρίσκει αντίθετο το Σιν Φέιν, το νόμιμο πολιτικό κόμμα των Ρεπουμπλικάνων. Το διευκρινίζει σε σημείωμα που στέλνει κρυφά στον Μπόμπι ο Τζέρι Άνταμς, εκ των ηγετών του Σιν Φέιν. Ο Άνταμς θεωρεί ότι η απεργία πείνας απειλεί να αποσπάσει την προσοχή των Ρεπουμπλικάνων από τα πολιτικά τους καθήκοντα, αλλά και να επιφέρει θυσίες που τελικά θα πλήξουν το ηθικό τους. Ο Μπόμπι, όμως, είναι αποφασισμένος και αμετάπειστος. Ομοίως και η Θάτσερ, της οποίας ο αρμόδιος για θέματα Β. Ιρλανδίας υπουργός, ο Χάμφρι Άτκινς, τονίζει (15 Απριλίου) ότι η βρετανική κυβέρνηση δεν θα δεχθεί τα αιτήματα των απεργών πείνας, ούτε θα ενδώσει στη «μορφή βίας που ασκούν»...

Τον Μπόμπι συνοδεύει στο νεκροταφείο πλήθος 100.000 ανθρώπων, ενώ οι πίπιζες παίζουν τη μελωδία του τραγουδιού που γράφτηκε για τους «μπλάνκετ μεν». «Δεν θα φορέσω τη στολή του κατάδικου, υποταγμένος δε θα εκτίσω την ποινή». Στις 6 Μαΐου, το διάσημο ροκ συγκρότημα των Γκρέτφουλ Ντεντ που δίνει συναυλία στη Ν. Υόρκη αφιερώνει στον νεκρό -και εφεξής μυθικό- μαχητή του IRA το τραγούδι

He's Gone. Δεν είναι όμως τόσο «λεπτές» οι υπόλοιπες αντιδράσεις που εκδηλώνονται ανά τον κόσμο, στο άκουσμα της είδησης του θανάτου του Μπόμπι...

Στο Μιλάνο, 5.000 διαδηλωτές πυρπολούν την αγγλική σημαία. Στο Όσλο όπου βρίσκεται, η Βασίλισσα Ελισάβετ κινδυνεύει να δεχθεί κατακέφαλα ντομάτα, η οποία όμως δεν την πετυχαίνει. Συλλαλητήρια γίνονται σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, στην Αυστραλία, στις ΗΠΑ. Σε διάφορα λιμάνια του κόσμου διαδηλωτές ρίχνουν μαύρη μπογιά σε βρετανικά πλοία. Στο Νέο Δελχί οι ινδοί βουλευτές κρατούν ενός λεπτού σιγή. Αμερικανοί γερουσιαστές, μεταξύ των οποίων κι ο Τεντ Κένεντι, στέλνουν επιστολή διαμαρτυρίας στη Θάτσερ. Ποτέ άλλοτε η πολιτική του Λονδίνου για τη Β. Ιρλανδία (ούτε καν στον απόηχο της «Ματωμένης Κυριακής» του '72) δεν προκάλεσε τέτοια κατακραυγή, διεθνώς.

Έκτοτε ο «γελαστός Μπόμπι», ο οποίος στη φυλακή πρόλαβε να γίνει και στιχουργός, βρέθηκε παντού... Έδωσε το όνομά του σε δρόμους γαλλικών πόλεων, έγινε τραγούδι στα χείλη των οπαδών της σκοτσέζικης ποδοσφαιρικής ομάδας της Σέλτικ, πρόσφερε έμπνευση σε καλλιτέχνες.

Στις 6 Οκτωβρίου 1981 η βρετανική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι οι βορειοϊρλανδοί κρατούμενοι μπορούν να φορούν τα ρούχα της αρεσκείας τους. Σταδιακά άρχισαν να γίνονται δεκτά «ψήγματα» και άλλων αιτημάτων. Πολύ ακριβό υπήρξε, ασφαλώς, το αντίτιμο. Αλλά τότε στην Ιστορία η αξιοπρέπεια υπήρξε φθηνή; Ποτέ.

Πηγή: prin.gr